

Monumentnummer*: 510630

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 januari 1999
Kadaster deel/nr 82798/59

Woonplaats* Enschede
Gemeente* Enschede
Provincie* Overijssel

Kadastrale gemeente* Enschede
Sectie* C
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 6672

Omschrijving**

Inleiding

De neo-gotische BASILIEK, "St. Jozef" is in 1893-1894 gebouwd naar een ontwerp van de architect J.Th.J. Cuypers in zeer nauwe samenwerking met de architect J. Stuyt, die van 1891 tot 1900 op het bureau van P.J.H. Cuypers werkte. De opkomst van de arbeidersbeweging in Enschede leidde tot de oprichting van de parochie St. Jozef en de bouw van de kerk die op 25 september 1894 werd ingewijd door Mgr. Petrus Matthias Snickers, aartsbisschop van Utrecht. Het interieur is in verschillende perioden tot stand gekomen maar vormt ondanks de diverse stijlen toch een harmonieuze eenheid. Het glas-in-lood in de vensters is na de Tweede Wereldoorlog aangebracht omdat de originele glazen door een bombardement waren verwoest. De voorgevel (O) met de grote toren grenst aan de Oldenzaalsestraat. De in 1953 aan de zuidzijde aangebouwde Mariakapel is voor de bescherming van ondergeschikt belang.

Omschrijving

Driebeukige basiliek van zeven traveeën met een grote toren tegen de voorgevel (O) en een zevenzijdige koorsluiting aan de achterzijde (W). In het verlengde van de lage zijbeuken met gemetselde luchtbogen aan weerszijden van het priesterkoor, de sacristie en de catechismuskamer. Het zadeldak boven het schip, de lessenaardaken boven de zijbeuken en de torenspitsen zijn gedekt met leien in Maasdekking. De driezijdige traptoren tegen de noordgevel van de toren wordt bekroond door een met leien gedekte spits. Links van de toren een vijfzijdige doopkapel onder met koper gedekt tentdak. De gevels zijn opgetrokken in bruine baksteen en geleed met steunberen. In alle gevels zijn de glas-in-loodvensters onder spitsbogen samengesteld uit twee lancetvensters en een roosvenster

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

in de kop. In de voor- en zijgevels van de toren zware opgeklampte deuren met smeedijzeren gehengen. Boven de zij-ingangen vensters met glas-in-lood en gemetselde tracering onder spitsbogen. De kerktoeren met hoeklisenen is ter hoogte van de nok van het schip ingesnoerd. Boven de insnoering zeskantige hoektorentjes met spitsboogvormige galmgaten en spitsen. In de achtkantige lantaarn galmgaten onder spitsbogen en op de achzijdige steile spits aan vier zijden wijzerplaten onder zadeldakjes. De kruisribgewelven van het schip en de zijbeuken zijn uitgevoerd in schoon metselwerk. Op de zwikken van de geprofileerde spitse scheibogen boven de met schijnvoegen gepleisterde kolommen wandschilderingen van profeten. Het schijntriforium met spitsbogen is gevuld met een doorlopende schildering van een landschap. Aan weerszijden van de vensters in de lichtbeuk muurschilderingen van engelen. De wanden van de zijbeuken zijn tussen de in schoon metselwerk uitgevoerde lisenen wit gepleisterd. De sterk aangetaste muurschildering op de achterwand van het koor dateert waarschijnlijk uit de bouwtijd. In het koor ligt een tegelvloer met geometrische patronen en een afbeelding van St. Joris met de draak (1901). Het Maria-altaar (1897), Jozefaltaar (1898), hoofdaltaar (1908), triomfkruis (1913), twee apostelbeelden bij het nieuwe hoofdaltaar en de twee beelden bij de entree zijn gemaakt door het atelier van F.W. Mengelberg. De overige beelden zijn van Ruller uit Munster. De muurschilderingen in het schip en de zijwanden van het koor (1925) en de ingelijste kruiswegstaties (1935) zijn vervaardigd door Joan Collette. De handgesmede luchtkronen zijn afkomstig uit het atelier Kirschbaum te Munster en dateren van omstreeks 1918. De pieta (ca. 1925), vervaardigd uit pierre de Caen is afkomstig uit het atelier voor kerkelijke kunst A. Ruller, eveneens te Munster.

Waardering

Neo-gotische basiliek van cultuur-, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang vanwege:

- de relatie met de opkomst van de arbeidersbeweging in de textielstad Enschede
- de neo-gotische bouwstijl die kenmerkend is voor de negentiende eeuwse bouwexplosie van katholieke gebouwen na het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1852
- de betekenis van de kerk als het eerste werk van J. Stuyt in samenwerking met J.Th. J. Cuypers
- de uitwendige gaafheid
- het interieur dat ondanks de verschillende bouwperiodes toch een bijzondere eenheid vormt en enkele waardevolle interieuronderdelen van verschillende kunstenaars en ateliers bevat
- de beeldbepalende situering met de dominante hoge toren aan de Oldenzaalsestraat

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument